

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Faktory ovlivňující náhrady za duševní útrapy pozůstalých po dopravních nehodách

Dopravní nehoda může změnit život během okamžiku. Její tragické následky dopadají nejen na samotné účastníky, ale i na jejich rodiny a přátele. Ztráta blízkého člověka je bolestivá a je jednou z nejtěžších situací, kterou může člověk prožít. V rozhodovací praxi soudů u dopravních nehod jsou pak dovozovány případy, kdy jsou náhrady za duševní útrapy zvyšovány. Mezi osoby, kterým jsou duševní útrapy odškodňovány, patří především osoby blízké uvedené v § 22 odst. 1 OZ (manžel, rodič, dítě)[1]. Mezi další judikaturní dovozené osoby blízké pak patří snoubenec/snoubenka.[2]

Základní právní rámec

Základní částkou pro odškodnění duševních útrap je dvacetinásobek průměrné mzdy za rok předcházející smrti zesnulého (judikatorně ustálený názor[3]). Stejná náhrada je pak poskytována i případě jednorázové náhrady újmy podle zákoníku práce.[4]

Faktory ovlivňující zvyšování náhrad

V soudní praxi jsou dovozovány případy, kdy mohou být náhrady zvyšovány[5]. Mezi tyto případy typicky patří:

- Přítomnost pozůstalého u nehody.
- Ekonomická závislost pozůstalých.
- Úmyslné zavinění nehody viníkem a hrubé porušení dopravních předpisů.
- Úzké vazby a vřelé vztahy mezi pozůstalými a zemřelým.
- Věk zemřelého.
- Smrt více blízkých osob.

Přítomnost pozůstalého u nehody

Zvýšení náhrady může být ovlivněno přímým citovým zásahem pozůstalého, který smrt osoby blízké vnímá bezprostředně oproti situaci, kdy se dozví o smrti od jiné osoby později. Dalším faktorem, který může navýšit náhradu, je přítomnost pozůstalého při umírání osoby blízké, kdy k smrti nedojde bezprostředně při nehodě, což může emocionálně prohloubit utrpení pozůstalého.

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 1402/2015 4 Tdo 1402/2015 byla přítomnost dítěte u smrti matky důvodem k vyšší kompenzaci – důvodem ke zvýšení bylo právě kritérium přítomnosti u smrti. Navýšení základních částek by sice nemělo navýšení dosahovat mnohonásobků základních náhrad, nelze je ovšem a **priori limitovat jen na dvojnásobek náhrady základní a ve zcela výjimečných případech lze připustit i cca trojnásobné navýšení**. Ani takové částky nelze za zcela výjimečných okolností považovat za excesivní a mají svou oporu v české i slovenské judikatuře (např. kauza řešená ÚS I. ÚS 2844/14, tj. věc KS Ostrava 23 C 240/2008).

Ekonomická závislost pozůstalých

Náhrada za duševní útrapy by mohla být zvýšena i v případě, kdy by byla prokázána ekonomická

závislost pozůstalých na zemřelém. Tato závislost může spočívat v situaci, kdy pozůstalí byli finančně odkázáni na příjmy zemřelého, a jeho smrt znamenala ztrátu stabilního příjmu. Je však nutné zdůraznit, že nelze požadovat zvýšení náhrady pouze na základě ztráty životní úrovně, která byla výrazně nadstandardní ve srovnání s průměrnými příjmy. Náhrada by měla být stanovena přiměřeně skutečným okolnostem, nikoli na základě hodnot, které přesahují běžně uznávaný standard.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn./č. j.: 25 Cdo 1835/2020-218: *Z hlediska dalších okolností, které je třeba při posuzování nároku na náhradu újmy podle § 2959 o. z., však již rozhodnutí odvolacího soudu (i soudu prvního stupně) ob stojí. S kritérii odvozenými od osoby škůdce se v odůvodnění svého rozhodnutí odvolací soud vypořádal, podle skutkových zjištění (která nepodléhají dovolacímu přezkumu) žalovaná projevila lítost nad úmrtím poškozeného, její postoj v tomto řízení lze označit za standardní obranu legitimními prostředky. **Náhrada újmy by mohla být zvýšena jen tehdy, byla-li by prokázána ekonomická závislost pozůstalých žalobkyň na zemřelém, což v daném případě nebylo. Majetkové poměry škůdce je třeba vnímat jako výjimečný nástroj, který umožní zmírnit v konkrétním případě přílišnou tvrdost, kterou by představovala jinak odůvodněná výše náhrady** (srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 13. 5. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1835/2020, č. [39/2022](#) Sb. rozh. obč.).*

Úmyslné zavinění nehody viníkem a hrubé porušení dopravních předpisů

K zvýšení náhrady za duševní útrapy může dojít v situaci, kdy došlo k úmyslnému zavinění nehody viníkem nebo k hrubému porušení dopravních předpisů. Tato okolnost zvyšuje míru utrpení pozůstalých s ohledem na zvýšení závažnosti jednání viníka a vede zpravidla k větší emocionální bolesti u pozůstalých. Důležitým faktorem může být také postoj viníka nehoda k dané události.[6]

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn./č. j.: 25 Cdo 2421/2022-416: *„Konečně lze zohlednit i okolnosti a průběh škodní události, na něž poukazují dovolatelky. I když nebylo zjištěno úmyslné zavinění, které je ve smyslu § 2957 o. z. výslovně uvedeným zákonným důvodem pro zvýšení náhrady, je i v případě tzv. objektivní odpovědnosti škůdce (nastupující bez ohledu na protiprávnost a zavinění, jíž je odpovědnost za újmu způsobenou provozní činností) namíste **zohlednit též případnou hrubou nedbalost při počínání škůdce, je-li prokázána.**“*

Vztah mezi pozůstalými a zemřelým, a další společný život

Úzké vazby a vřelé vztahy mezi pozůstalými a zemřelým, například manželské nebo rodičovské, představují další faktor pro možné zvýšení náhrady za duševní útrapy. Tyto silné vazby však musí být řádně prokázány, což bývá často problém. Nezřídka si pozůstalí nezaznamenávají společné chvíle tak, aby mohli následně prokázat intenzitu jejich vztahu. Tento problém se však v současnosti částečně zlepšuje díky sociálním sítím, které umožňují snadnější dokumentaci a sdílení důležitých momentů v životě.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn./č. j.: 25 Cdo 2421/2022-416: *„Bylo-li tedy v řízení prokázáno, že mezi poškozeným a oběma **žalobkyněmi existovaly velice úzké vazby a vřelé vztahy** (manželské, rodičovské), nejedná se o předpoklad přiznání výchozí částky, **ale o důvod pro její zvýšení** (srov. opět rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 894/2018), a to zejména proto, že byly **zjištěny některé další okolnosti způsobilé prohloubit míru utrpení obou pozůstalých. Poškozený zemřel v plně produktivním věku, takže se nenaplnil předpoklad dalšího dlouhodobého soužití s oběma žalobkyněmi. Podrobný popis společných aktivit a zájmů členů rodiny svědčí pro vyšší než zcela standartní přístup. Intenzitu negativního prožívání tragické ztráty žalobkyně a) dokreslují nejen soudem zohledněné zdravotní problémy, nýbrž i zjištění, že se významně změnil její život v situaci, kdy zůstala sama poté, co se krátce předtím osamostatnila její dcera.**“*

Judikatorně je dále dovozeno, že náhrada může být zvýšena i v případě, kdy dojde k rozpadu rodinného závodu po smrti osoby blízké.[7]

Důležitým faktorem je také věk zemřelého. Pokud osoba blízká zemřela v plně produktivním věku, znamená to, že nenastal předpoklad pro další dlouhodobé soužití, oproti situaci, kdy osoba zemře v pozdním věku. V těchto případech se tedy klade větší důraz na ztrátu možnosti dalšího společného soužití, než na situaci, kdy osoby blízké již prožily větší část svého života. Je otázkou, která z těchto hodnot by měla být považována za významnější. Autor článku se přiklání k zvyšování náhrad především v případě ztráty společné budoucnosti, aniž by tím chtěl snižovat význam již prožitého soužití.

Specifické okolnosti týkající se uzavření budoucího sňatku

Jak bylo výše uvedeno, mezi osobami blízkým ve smyslu § 22 OZ řadíme i snoubence/snoubenky. Tento výklad ze strany Nejvyššího soudu je však uveden dodatkem, že mělo v brzké době dojít k uzavření sňatku.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu zn./č. j.: 25 Cdo 54/2021-262: „[...] lze k nim řadit i jeho snoubenku-žalobkyni c), vzhledem k tomu, že se měla ve velmi krátké době stát jeho manželkou.“

Ze strany Nejvyššího soudu není však blíže rozvedeno, co se rozumí termínem „krátká doba“. Podle autora článku je toto omezení nesprávné. V současné době není nic neobvyklého, že jsou svatby plánovány i více než rok dopředu. Není tedy důvod, proč by měly být takové situace posuzovány jinak, tedy, zda by měla být posouzena jinak smrt snoubence 6 měsíců nebo měsíc před svatbou.

Podpůrně lze odkázat na rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 5. 1. 2016, sp. zn. 30 C 14/2015, v němž byla pozůstalému partnerovi přiznána náhrada nemajetkové újmy ve výši 1.150.000 Kč. Soud při svém rozhodování zohlednil nejen plánování společného sňatku, ale rovněž faktické soužití partnerů a jejich začlenění do širší rodiny. Konkrétní časový údaj o datu plánované svatby nebo její bezprostřední blízkosti však v odůvodnění absentuje.

Dalším faktorem, který je třeba také zohlednit, je délka a kvalita vztahu mezi partnery. Není výjimečné, že v dnešní době dochází k uzavření manželství po dlouhodobém soužití, kdy samotný sňatek je spíše vyvrcholením tohoto stabilního vztahu. Není tedy na místě předpokládat, že by k plánovanému sňatku nedošlo. Navíc jsou tito dlouhodobí partneři již vnímáni jako členové rodiny. Smrt pozůstalého partnera především prohlubují i další faktory, kdy zejména není naplněn předpoklad pokračování společného soužití v manželském svazku a často i založení rodiny.

Závěr

Často nastávají situace, kdy dojde k naplnění několika výše uvedených podmínek pro zvýšení náhrady újmy. V takovém případě by mělo dojít ke zvýšení náhrady za duševní útrapy, protože souběh těchto okolností prokazuje vyšší míru utrpení pozůstalých, která by měla být adekvátně kompenzována. V odůvodněných případech může zvýšení dosahovat až na dvoj/trojnásobky základních částek.

Podle autora by náhrada škody neměla být posuzována rozdílně v případě druha a družky oproti manželům. Rozlišování v této oblasti by mohlo vést k nežádoucímu snižování částek základních náhrad, zatímco by naopak bylo vhodnější jejich navýšení. Klíčovým faktorem by měla být kvalita a stabilita partnerského vztahu, zejména v případech, kdy druh a družka spolu dlouhodobě žijí, sdílejí společnou domácnost a plánují uzavření manželství. Za takových okolností lze s vysokou

pravděpodobností předpokládat, že jejich vztah dosáhne formálního statusu manželství, což by mělo být reflektováno i při stanovení výše náhrady.

Mgr. Karel Gerhardt

advokát, trvale spolupracující

JAKOVIDIS | KLEGA | PARTNERS
advokátní kancelář | attorneys at law

[Jakovidis, Klega, Partners, advokátní kancelář](#)

U Staré elektrárny 291/11
710 00 Slezská Ostrava

Tel.: +420 608 133 636
e-mail: jkp@advokatova.cz

[1] „§ 22 odst. 1 OZ: „Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen "partner"); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.“

[2] Rozhodnutí Nejvyššího soudu zn./č. j.: 25 Cdo 54/2021-262: Při rozhodování o základu nároku je proto nezbytné se zabývat tím, zda nárok uplatňují osoby přímo uvedené v § 2959 o. z. (manžel, rodič, dítě), a ohledně jiných osob, zhodnotit, zda splňují předpoklady uvedené v § 22 odst. 1 o. z. Osobami přímo uvedenými v § 2959 o. z. jsou v projednávané věci žalobci a) a b) (rodiče zemřelého) a lze k nim řadit i jeho snoubenku-žalobkyni c), vzhledem k tomu, že se měla ve velmi krátké době stát jeho manželkou.

[3] rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 894/2018,

[4] § 271i ZP odst. 2 „Jednorázová náhrada nemajetkové újmy přísluší každému pozůstalému podle odstavce 1 nejméně ve výši dvacetinásobku průměrné mzdy v národním hospodářství zjištěné za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém právo na tuto náhradu vzniklo; je-li náhrada vyplácena oběma rodičům, vyplatí se každému z nich polovina této částky. Výše jednorázové náhrady nemajetkové újmy pozůstalých se zaokrouhluje na celé stokoruny nahoru.“

[5] Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn./č. j.: 25 Cdo 1835/2020-218: „Jinými slovy řečeno, obvykle platí pravidlo modifikace základní částky jen v řádu desítek procent, nastanou-li však okolnosti

mimořádné až extrémní, je možné shledat přijatelným i vícenásobek základní částky. K tomu ostatně dospěl Nejvyšší soud i v rozsudku ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1901/2018, na který odkazují žalobci, když shledal přiměřeným navýšení základní náhrady o téměř 100 %. Ostatně uvedené výchozí částky jsou pouhým základem pro výpočet odčinění imateriální újmy - vodítkem, od kterého se soud „odrazí“ a zváží, zda konkrétní případ neodůvodňuje odchylku od základu (ať již směrem nahoru, nebo i dolů, neboť obojí je možné); jen tak zůstává soudní rozhodování činností jedinečnou a nezávislou, nikoliv mechanickou (srov. nálezn Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2578/19).

[6] RYŠKA, Michal. § 2957 [Okolnosti zvláštního zřetele hodné]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2024, marg. č. 18.)7.: „Postoj škůdce. Při stanovení satisfakce je třeba zhodnotit nejen v § 2957 demonstrativně uvedené zavrženíhodné okolnosti na straně škůdce, ale i jeho postoj ke způsobené újmě. Postoj odpovědné osoby může podstatným způsobem ovlivnit vnímání újmy osobami zásahem dotčenými. Vstřícné chování, omluva či projevená lítost mohou zmírnit dopady nemajetkové újmy, naopak lhostejnost, arogance či vyjádřená bezcitnost ji může ještě prohloubit (I. ÚS 2844/14). Tím není dotčen legitimní výkon práva na obhajobu – popírání viny obviněným nelze bez dalšího hodnotit jako jednání, které zvyšuje utrpení poškozeného, ale jako neutrální a legitimní výkon jeho práva na obhajobu (NS 4 Tdo 1402/2015).“

[7] Rozhodnutí Nejvyššího soudu zn./č. j.: 7 Tdo 557/2024: „Ukončení provozu penzionu, vynucené smrtí poškozeného, mělo také výrazný nemajetkový aspekt spočívající v tom, že manželka a dcery poškozeného přišly o činnost, která jim přinášela pocit užitečnosti, seberealizace a soudržnosti rodiny a která tak přispívala k jejich celkové životní pohodě.“

Aktualizováno 30.10.2025

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací – režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)